

УДК 502.131:658.8:338.43:621.039.75:658.575

DOI: <https://doi.org/10.32782/2520-2200/2023-4-15>**Білик І.І.**

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри маркетингу і логістики
Національного університету «Львівська політехніка»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2513-078X>

Кіндій М.В.

старший викладач кафедри маркетингу і логістики
Національного університету «Львівська політехніка»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1128-4662>

Демчак Д.В.

здобувач вищої освіти кафедри маркетингу і логістики
Національного університету «Львівська політехніка»
ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-0560-4626>

Bilyk Iryna, Kindii Marija, Demchak Demian
Lviv Polytechnic National University

ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНІ СТРАТЕГІЇ У ЗЕЛЕНОМУ МАРКЕТИНГУ

ENVIRONMENTAL AND ECONOMIC STRATEGIES IN GREEN MARKETING

У сучасному світі зростає увага до питань екології та сталого розвитку. Зелений маркетинг став не тільки актуальною стратегією для компаній, але і незамінним чинником конкурентоспроможності. В цьому контексті, концепція еколого-економічного аналізу стає дедалі важливішою. У цій статті ми досліджуємо цю концепцію та розглядаємо її переваги для підприємств, які прагнуть досягти успіху в зеленому маркетингу та забезпечити сталість свого бізнесу. Зосереджено увагу на понятті та методології еколого-економічного аналізу та розглянуто його основні показники та індикатори. Надано приклади успішного впровадження еколого-економічного аналізу на різних рівнях та досліджено практичний досвід країн, які використовують еколого-економічний аналіз для покращення сталого розвитку. Було обговорено проблеми, пов'язані зі складністю вимірювання та недостатністю доступу до даних. А також висвітлено важливість збалансованого підходу між економікою та екологією, де обидві сторони співіснують у гармонії.

Ключові слова: еколого-економічний аналіз, зелені маркетингові технології, зелені маркетингові практики, зелені стратегії, індикатори еколого-економічного впливу.

There is growing awareness in the world of the need for a balanced approach to development, which would take into account both the economic and environmental aspects. Sustainable development has become a key goal for many modern societies, and one of the most important tools for achieving it is ecological and economic analysis. This article is devoted to the consideration of the concept of environmental and economic analysis and its application at different levels, from enterprises to countries, in the context of sustainable development. For the first time, the explosion of industrialization and successive ecological crises drew attention to the importance of preserving natural resources and minimizing the negative impact on the environment. However, the development of the economy has always been the focus of society's attention, and there was a need for tools that allow us to evaluate the efficiency of the economy along with its impact on the environment. This is how ecological-economic analysis was born, which integrates economic and ecological indicators to create objective assessments of sustainable development. Environmental and economic analysis promotes a balance between environmental and economic goals. In this study, we focus on the concept and methodology of environmental economic analysis, and examine its benefits for businesses seeking to succeed in green marketing and ensure the sustainability of their business. Attention is focused on the concept and methodology of ecological and economic analysis, and its main indicators and indicators are considered. Examples of successful implementation of ecological and economic analysis at various levels are provided, and the practical

experience of countries that use ecological and economic analysis to improve sustainable development is investigated. Challenges related to the complexity of measurement and lack of access to data were discussed and the importance of a balanced approach between economics and ecology, where both sides coexist in harmony, was highlighted.

Key words: ecological and economic analysis, green marketing technologies, green marketing practices, green strategies, indicators of ecological and economic impact.

Постановка проблеми. У нашій сучасній реальності стали очевидними проблеми екології та нестабільності економіки, які мають важливе значення для нашого суспільства та природного середовища. Прагнення до сталого розвитку та збереження природних ресурсів стало великим предметом обговорення та пошуку раціональних рішень. Саме в цьому контексті еколого-економічний рейтинг виявляється надзвичайно корисним інструментом. Він дає змогу оцінювати екологічну продуктивність та ефективність економіки, забезпечуючи комплексний підхід до оцінки взаємозв'язку між екологією та економікою. Цей рейтинг може слугувати важливою вказівкою для урядів, бізнесу та громадськості щодо прийняття рішень, спрямованих на покращення стану навколишнього середовища та розвитку стійкої економіки.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Вважаючи, що еколого-економічний аналіз є вагомим компонентом системи з управління діяльністю підприємства, розглянемо останні досягнення видатних учених та практиків у цій галузі. Варто відзначити, що далеко не всі вчені досліджують еколого-економічний аналіз як єдине поняття. Приміром, багато з них досліджують екоменеджмент узагалі, проте у своїх дослідницьких роботах недостатньо приділяють уваги такому важливому аспекту, як економічний аналіз.

Заснований на словах М. Мішеніна, «екологічний менеджмент» можна розглядати як систему спеціальних знань та підходів, що спрямована на аналіз господарських процесів компаній, враховуючи їх взаємодію та вплив на раціональне використання та відтворення природних ресурсів та охорону природного середовища [1].

За словами Бороноса В., екологічний аналіз (еколого-економічний) можна описати як дослідження взаємодії між екологічними та економічними процесами з метою досягнення більш раціонального та обережного використання природних ресурсів [2].

Отже, незважаючи на важливий внесок різних науковців у розвиток теорії та практики еколого-економічного аналізу, існують проблеми, пов'язані із відсутністю єдиної методології і чіткого розкриття основних аспектів та

ідеї еколого-економічного аналізу на підприємстві, включаючи визначення сутності та ключових концепцій. Крім того, важливо відзначити, що існує відчутна проблема обмеженості наявної наукової літератури в даному напрямку, тому всі ці аспекти потребують додаткових наукових досліджень.

Мета статті полягає в аналізі та обґрунтуванні важливості еколого-економічного підходу в контексті зелених маркетингових практик. В статті розглядаються основні аспекти цього підходу, його переваги для підприємств та споживачів, а також його вплив на сталість бізнесу.

Вклад основного матеріалу дослідження. Показник еколого-економічного рейтингу відображає оцінку взаємозв'язку між виробництвом і екологічною ефективністю певного об'єкта, яким можуть бути підприємство, галузь, регіон або навіть країна. Цей показник допомагає визначити, наскільки успішно відповідний об'єкт вирішує екологічні завдання і досягає економічного зростання.

Оцінка екологічної продуктивності включає в себе вимірювання того, наскільки ефективно об'єкт використовує ресурси та енергію, зменшує викиди забруднюючих речовин, допомагає зберегти природні ресурси та зменшити екологічні сліди. Це може охоплювати такі аспекти, як енергоефективність, використання води, управління відходами, збереження біорізноманіття та інші екологічно орієнтовані показники.

Оцінка ефективності економіки відображає, наскільки добре об'єкт розвивається з економічної точки зору, враховуючи рівень економічного зростання, зайнятість, економічну продуктивність, конкурентоспроможність та інші ключові показники. При оцінці ефективності економіки також враховуються витрати на екологічні заходи, інвестиції в зелені технології та сталі практики, а також рівень відповідності економічних дій принципам сталого розвитку.

Загальна оцінка еколого-економічного рейтингу заснована на взаємодії цих двох аспектів – екологічної продуктивності та ефективності економіки. Вона надає комплексну оцінку, що допомагає визначити ступінь екологічної сталості та ефективності використання ресурсів, а також встановити зв'язок між екологічними та економічними показниками.

Такий підхід сприяє виявленню сильних та слабких сторін об'єкта, розробці стратегій для поліпшення його екологічно-економічних показників та спрямовані на досягнення сталого розвитку [1].

Оцінка еколого-економічного рейтингу базується на різноманітних критеріях та показниках, що оцінюють екологічну продуктивність та ефективність економіки. Основні критерії та показники, які використовуються в еколого-економічних рейтингах, можуть включати наступні:

– Використання ресурсів. Оцінка ефективного використання природних ресурсів, таких як вода, деревина, мінерали тощо. Включає показники, які відображають зменшення споживання ресурсів, впровадження рециклінгу та збереження природних екосистем.

– Енергоефективність. Оцінка споживання енергії та енергетичної ефективності виробничих процесів. Включає такі показники, як споживання енергії на одиницю виробленої продукції, використання енергії з відновлювальних джерел та зменшення викидів парникових газів.

– Забруднення та викиди. Оцінка кількості та складу викидів з вмістом шкідливих речовин в атмосферу, воду та ґрунт. Включає показники, які вимірюють рівень викидів токсичних речовин, парникових газів та інших забруднюючих речовин.

– Екологічні інновації. Оцінка рівня інноваційності та впровадження зелених технологій та практик у виробництво та діяльність. Включає показники, що відображають інвестиції в дослідження та розвиток зелених рішень, використання екологічно чистих технологій та ефективного використання ресурсів.

– Управління відходами. Оцінка ефективності управління відходами та впровадження

політики переробки та утилізації відходів. Включає показники, які відображають рівень рециклінгу, вторинного використання та зменшення кількості відходів, що потрапляють на сміттєполігони [3].

Розглянемо різні рівні функціонування еколого-економічного аналізу та його визначення на кожному з рівнів у таблиці 1.

Приклади, наведені у таблиці 1, демонструють, як рейтинг може бути визначений на різних рівнях для оцінки еколого-економічної продуктивності та сталості розвитку, ефективності зелених маркетингових практик. Результати таких рейтингів можуть допомогти приймати рішення щодо політики, інвестицій та розвитку зелених технологій на відповідному рівні [4].

Зважаючи на описані види аналізу в рамках еколого-економічного дослідження підприємств, можна виділити основні:

– Екологічний аналіз: включає в себе оцінку екологічних ризиків, створення екологічних балансів, класифікацію за важливістю (ABC-аналіз), оцінку впливу технологічних рішень на навколишнє середовище та інші схожі аспекти.

– Фінансово-економічний аналіз: аналіз фінансових показників, аналіз грошових потоків, оцінка ефективності діяльності, виявлення ризику банкрутства, вплив інфляції на підприємство та інші фінансові аспекти.

– Управлінський аналіз: включає аналіз обсягів прибутку, продажів та виробництва, оцінку ефективності використання ресурсів, дослідження умов виробництва, розрахунок собівартості продукції, аналіз взаємозв'язків між обсягами виробництва, витратами та прибутком та інші подібні аспекти.

Ці види аналізу можуть бути використані для оцінки різних аспектів діяльності підприємства

Таблиця 1

Визначення ЕЕА на різних рівнях

Рівень підприємств	Рівень регіонів	Рівень країн
На рівні підприємств можна визначити рейтинг, порівнюючи їх еколого-економічну продуктивність. Це може включати оцінку викидів забруднюючих речовин, енергоефективності, використання відновлювальних ресурсів тощо. Підприємства, які продемонструють кращі результати за цими показниками, можуть бути розміщені вище у рейтингу.	На рівні регіонів або місцевих урядів можна визначити рейтинг, порівнюючи їх ступінь сталості розвитку та екологічну ефективність. Визначальними показниками можуть бути екологічні індикатори, такі як якість повітря, кількість зелених зон, рівень рециклінгу, економічні показники, такі як зростання ВВП, ефективність використання ресурсів, інвестиції в зелені технології тощо.	На рівні країн можна визначити рейтинг, що відображає їх еколого-економічну продуктивність та здатність до сталого розвитку. Показники для такого рейтингу можуть включати викиди парникових газів, споживання енергії, використання відновлювальних джерел енергії, ступінь охорони біорізноманіття, індекси сталого розвитку тощо.

Джерело: сформовано на основі [4]

в контексті його впливу на екологічні та економічні фактори [2].

Врахування аспектів екологічної продуктивності при розробці та впровадженні зелених стратегій має ключове значення з кількох причин:

– Забезпечення сталого розвитку. Зелені стратегії спрямовані на досягнення сталого розвитку, що означає задоволення потреб сучасного суспільства, не враховуючи потреб майбутніх поколінь. Екологічна продуктивність допомагає визначити, наскільки продуктивно використовується природне середовище, і чи можуть такі стратегії бути дійсно сталими з точки зору збереження ресурсів.

– Мінімізація негативного впливу на довкілля. Зелені стратегії мають на меті зменшити негативний вплив бізнесу на природне середовище. Врахування аспектів екологічної продуктивності дозволяє ідентифікувати області, де можна покращити продуктивність і зменшити екологічний відбиток підприємства.

– Відповідність законодавству та регулюванням. Багато країн впроваджують строгі екологічні стандарти та правила, які обмежують викиди шкідливих речовин та сприяють сталому використанню ресурсів. Врахування аспектів екологічної продуктивності допомагає в підприємствам відповідати цим вимогам та уникати правопорушень.

– Підвищення репутації та конкурентоспроможності. Зелені стратегії можуть бути привабливими для споживачів, інвесторів та інших стейкхолдерів. Підприємства, які демонструють високу екологічну продуктивність, часто мають кращу репутацію і можуть бути більш конкурентоспроможними на ринку.

– Зниження витрат і ризиків. Зелені стратегії можуть призвести до зниження витрат на споживання ресурсів та обробку відходів, а також до зменшення ризику екологічних подій, які можуть вплинути на бізнес. Врахування аспектів екологічної продуктивності дозволяє ефективно господарювати ресурсами.

– Ринкові можливості. Зелені стратегії можуть відкривати нові ринкові можливості, особливо в секторах, де споживачі все більше звертають увагу на сталість та екологічну відповідальність продуктів і послуг.

Таким чином, врахування аспектів екологічної продуктивності при розробці та впровадженні зелених стратегій є необхідним для досягнення сталого розвитку, зменшення негативного впливу на довкілля та забезпечення конкурентоспроможності підприємств. Підхід, який забезпечує рівновагу між аспектами екології та економіки, є важливим, оскільки він визнає нерозривний зв'язок між станом

природного середовища та економічним розвитком. Ось деякі ключові аргументи, що підкреслюють важливість цього підходу:

– Довгострокова стійкість. Підхід, що досягає гармонії між екологічними і економічними аспектами, сприяє створенню довгостроково стійких систем. Захист довкілля та збереження природних ресурсів є важливим для забезпечення життєздатності планети та майбутніх поколінь.

– Економічна ефективність. Збалансований підхід до екології та економіки сприяє стимулюванню інновацій та створенню економічних можливостей. Інвестиції в екологічні технології та сталі практики можуть підвищити продуктивність, конкурентоспроможність та стабільність підприємств.

– Соціальна справедливість. Збалансований підхід враховує соціальні аспекти та потреби суспільства. Забезпечення екологічно справедливих умов життя та збереження біорізноманіття допомагає забезпечити гідне майбутнє для всіх людей.

– Зниження ризиків. Підхід, що поєднує екологію та економіку, допомагає зменшити ризики, пов'язані з екологічними катастрофами та природними змінами. Інтеграція сталого виробництва та споживання допомагає забезпечити більш стійкі та резиліентні системи.

– Правовий і регуляторний контекст. Збалансований підхід між екологією та економікою може бути відображений у правових та регуляторних рамках, що сприяють збереженню природи та сталому розвитку. Це дозволяє створити систему, в якій підприємства та громадяни діють в межах екологічно прийнятних норм та стандартів [5].

Виклики та перспективи, з якими зіштовхується еколого-економічний аналіз, можна сформулювати у таблицю 2:

Незважаючи на складності та перешкоди, уже сьогодні ми спостерігаємо, як деякі передові країни активно впроваджують різні форми еколого-економічних рейтингів. Ці країни розуміють важливість інтеграції екологічних та економічних аспектів для досягнення сталого розвитку та забезпечення екологічної відповідальності. Серед них можна виділити:

– Німеччина: у Німеччині існує ініціатива зеленого рейтингу для оцінки сталості підприємств. Цей рейтинг враховує екологічні, соціальні та економічні аспекти діяльності підприємств. Завдяки зеленому рейтингу, підприємства можуть просувати свої зелені практики та привертати інвестиції.

– Швеція: шведська програма "Environmental and Economic Rating of Cities" використовується для оцінки сталого розвитку міст.

Виклики та перспективи ЕЕА

Виклики	Перспективи
Складність вимірювання: один з викликів полягає в тому, що еколого-економічний рейтинг вимагає вимірювання та оцінки різних показників екологічної та економічної продуктивності. Це може бути складним завданням, оскільки потрібно враховувати різні аспекти та зібрати достовірні дані.	Стимулювання сталого розвитку: еколого-економічний рейтинг може стати потужним інструментом для стимулювання сталого розвитку. Він може сприяти впровадженню зелених технологій, підвищенню енергоефективності та зменшенню негативного впливу на довкілля.
Недостатність доступу до даних: для успішного впровадження еколого-економічного рейтингу необхідні якісні та доступні дані. Однак, у деяких країнах може відсутній достатній рівень даних або відсутність системи їх збору та моніторингу.	Створення конкурентної переваги: підприємства, регіони та країни, які досягають високого рейтингу еколого-економічної продуктивності, можуть отримувати конкурентну перевагу на ринку. Це стимулює їх до впровадження зелених практик, інновацій та розвитку сталої економіки.
Підвищення свідомості та залучення зацікавлених сторін: ефективне використання еколого-економічного рейтингу потребує підвищення свідомості про його значення та переваги. Для забезпечення успіху рейтингової системи необхідно залучити зацікавлені сторони, такі як урядові органи, підприємства, громадські організації та громадськість.	Поліпшення стандартів та регулювань: рейтингові системи можуть сприяти поліпшенню стандартів та регулювань у сфері екології та економіки. Вони можуть допомогти визначити ключові аспекти, які потребують удосконалення, та спонукати до прийняття політичних та законодавчих заходів.

Джерело: сформовано на основі [1]

Цей рейтинг оцінює екологічну продуктивність та ефективність міст у використанні ресурсів, енергетичній ефективності, впровадженні зелених технологій та інших аспектів. Рейтинг допомагає містам виявляти потенціал для поліпшення та розробляти стратегії сталого розвитку.

– Ісландія: в Ісландії існує рейтинг Sustainable Energy Index, який оцінює енергетичну ефективність та використання відновлювальних джерел енергії. Цей рейтинг сприяє розвитку сталої енергетики та допомагає визначати пріоритети для інвестицій у зелені технології [3].

Ці досягнення свідчать про те, що впровадження еколого-економічних рейтингів вже сьогодні стає успішною практикою для країн та регіонів, які бажають активно взяти участь у сталому розвитку та зменшенні негативного впливу на довкілля. Ці приклади служать яскравими доказами того, що еколого-економічні рейтинги можуть бути дієвим інструментом для покращення екологічної продуктивності та зростання конкурентоспроможності.

Висновки з проведеного дослідження. Ми розглянули еколого-економічний рейтинг як потужний інструмент для оцінки та сприяння сталому розвитку на різних рівнях, від підприємств до країн. Цей підхід визначає баланс між екологічною продуктивністю та ефективністю економіки та спонукає до впровадження зелених практик, збільшення енергоефективності

та зменшення негативного впливу на довкілля. У ході аналізу було виявлено деякі виклики, пов'язані з еколого-економічним рейтингом, включаючи складність вимірювання та недостатність доступу до даних. Однак очевидно, що переваги переважають недоліки. Впровадження рейтингових систем на різних рівнях допомагає стимулювати сталий розвиток, створювати конкурентну перевагу та поліпшувати стандарти та регулювання. Щоб успішно застосувати еколого-економічний рейтинг у діяльності, необхідно приймати екологічно обґрунтовані рішення та сприяти сталому розвитку нашого суспільства. Розуміння і впровадження еколого-економічного рейтингу є необхідним кроком у цьому напрямку, і воно вже знайшло своє застосування в численних країнах і галузях, підкреслюючи його актуальність та перспективи у сучасному світі.

Додатково, еколого-економічний рейтинг відкриває нові можливості для розвитку зелених маркетингових практик. Підприємства, які активно впроваджують еколого-економічні рейтинги в своїй стратегії, можуть підкреслити свою екологічну відповідальність перед споживачами та здійснити конкурентну перевагу на ринку. Зелені маркетингові практики стають не тільки важливими з погляду сталості, але й засобом залучення та утримання клієнтів, які активно підтримують компанії з високими стандартами щодо довкілля.

Загалом, розуміння і впровадження еколого-економічного рейтингу стає важливим кроком для підприємств, галузей та країн, які прагнуть досягти сталого розвитку та сприяти екологічній відповідальності. Цей інструмент уже знайшов своє застосування в численних країнах і галузях, підкреслюючи його актуаль-

ність та перспективи у сучасному світі. Надійність і впровадження еколого-економічного рейтингу сприяють не тільки покращенню екологічної продуктивності, але і створюють умови для збалансованого та сталого розвитку, що важливо для нашої планети та наступних поколінь.

Список використаних джерел:

1. Рекова Н.Ю.. Еколого-економічний аналіз як елемент системи управління операційною діяльністю підприємства. *Ефективна економіка*. 2021. № 1. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8559> (дата звернення: 10.09.2023).
2. Борнос В.М., Марчук І.В. Еколого-економічний аналіз структуризації показників виробництва. *Вісник СУМДУ*. 2006. Вип. 7. С. 53–58.
3. Скляр Л.Б. Методологічні принципи побудови економіко-екологічного аналізу. *Економіка харчової промисловості*. 2014. № 3(23). URL: https://moodle.znu.edu.ua/pluginfile.php/184807/mod_resource/content/1/%D0%A2%D0%B5%D0%BC%D0%B0%204.pdf (дата звернення: 16.09.2023)
4. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства. Бібліотека українських підручників. URL: <https://westudents.com.ua/knigi/123-ekonomichniy-analz-dyalnost-pdprimstva-savitska-gv.html> (дата звернення: 08.09.2023).
5. Цілі сталого розвитку. URL: <https://www.undp.org/uk/ukraine/tsili-staloho-rozvytku> (дата звернення: 16.09.2023).

References:

1. Rekova N., Ragulina, N. (2021). Ekoloho-ekonomichniy analiz yak element systemy upravlinnia operatsiinoiu diialnistiu pidpriemstva [Ecological and economic analysis as an element of the enterprise operational management system]. *Efektivna ekonomika*, vol. 1. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8559> (accessed 10 September 2023). [in Ukrainian].
2. Bornos V.M., Marchuk I.V. (2006). Ekoloho-ekonomichniy analiz strukturyzatsii pokaznykiv vyrobnytstva [Environmental and economic analysis of the structuring of production indicators]. *Visnyk SUMDU*, vol. 7, pp. 53–58. [in Ukrainian].
3. Skliar L.B. (2014). Metodolohichni pryntsyipy pobudovy ekonomiko-ekolohichnoho analizu. [Methodological principles of economic and ecological analysis] *Ekonomika kharchovoi promyslovosti*, vol. 3 (23), pp. 86–90. Available at: https://moodle.znu.edu.ua/pluginfile.php/184807/mod_resource/content/1/%D0%A2%D0%B5%D0%BC%D0%B0%204.pdf (accessed 16 September 2023). [in Ukrainian].
4. Savytska H.V. (2008). Ekonomichnyi analiz diialnosti pidpriemstva. [Economic analysis of enterprise activity]. Kyiv: "Znannia". Available at: <https://westudents.com.ua/knigi/123-ekonomichniy-analz-dyalnost-pdprimstva-savitska-gv.html> (accessed 08 September 2023). [in Ukrainian].
5. Tsili staloho rozvytku [Goals of sustainable development]. Available at: <https://www.undp.org/uk/ukraine/tsili-staloho-rozvytku> (accessed 16 September 2023).